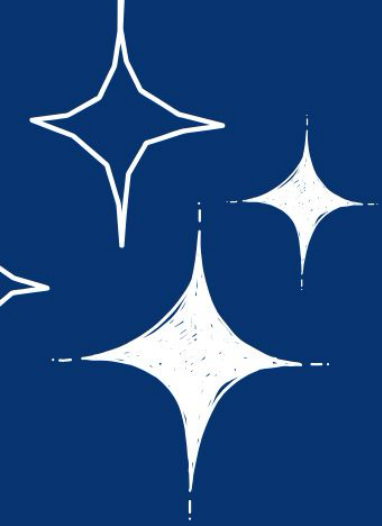

PEDAGOŠKA PERSPEKTIVA

strokovna pedagoška revija

LETNIK 2 (2025) ŠTEVILKA 6

Drage bralke in bralci,

počitek in brezskrbni dnevi poletja se iztekajo, šolski zvonec pa nas že kliče nazaj v učilnice. Začenja se novo šolsko leto – to prinaša nova pričakovanja, izzive in priložnosti.

Naj bo ta september priložnost za svež začetek, za pogumne korake in ustvarjalne zamisli. V uredništvu Pedagoške perspektive vas bomo tudi v prihodnje spremljali z vsebinami, ki spodbujajo razmislek, odpirajo vprašanja in ponujajo navdih za vaše delo.

Vsem želimo uspešen, miren in radovednosti poln začetek novega šolskega leta.

Mateja Dover Emeršič, prof., spec.
odgovorna urednica

Kazalo

3	Likovno-literarna škatla kot inovativni pristop pri obravnavi domačega branja
<i>Svetlana Bušen</i>
10	Domovina in svet od A do Ž
<i>Nataša Tomašič</i>
15	Uporaba umetne inteligence pri pouku tujih jezikov
<i>Gordana Marković</i>
20	Ogled filma Lars je LOL pri izbirnem predmetu filmska vzgoja
<i>Marjeta Vertovšek</i>

Pedagoška perspektiva | ISSN 3023-9710 | LETNIK 2 (2025) ŠTEVILKA 6 (objavljeno 31. 8. 2025)

Revijo enkrat mesečno izdaja: Pedagoška perspektiva, Mateja Dover Emeršič s.p., Dupleška cesta 58 B, 2000 Maribor

Odgovorna urednica: Mateja Dover Emeršič

Kontakt: info@pedagoskaperspektiva.si | Spletna stran ter dostop do revije: www.pedagoskaperspektiva.si

Revija Pedagoška perspektiva je pod zaporedno številko 2547 vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo RS.

Likovno-literarna škatla kot inovativni pristop pri obravnavi domačega branja

Članek obravnava inovativni pedagoški pristop pri pouku književnosti, ki ga označujemo kot likovno-literarna škatla. Gre za ustvarjalno predstavitev domačega branja, ki združuje bralno razumevanje, umetniški izraz in refleksijo. Na osnovi teoretičnih izhodišč (meta)kognitivnega branja (Žbogar, 2019), spodbujanja ustvarjalnosti (Blažič, 1996), podpore z uporabo scaffoldinga in cone proksimalnega razvoja (Vygotsky, 1986; Bruner & Ninio, 1978) ter multimodalne pedagogike (Jewitt, 2008), naloga omogoča globlje razumevanje literarnega besedila in spodbujanje samostojnega učenja. Članek prikazuje, kako likovno-literarna škatla povečuje motivacijo, razvija ustvarjalno mišljenje, omogoča diferenciacijo in nudi učiteljem učinkovito orodje za aktivno vključevanje učencev. Poleg tega članek osvetljuje praktične korake izvedbe, pedagoške učinke ter primer uporabe pri različnih starostnih skupinah. S tem prispeva k razumevanju, kako lahko kombinacija literarnega in vizualnega izraza podpira celostni razvoj učencev, hkrati pa učiteljem nudi praktičen in vsestranski pripomoček.

Ključne besede: ustvarjalnost, kritično mišljenje, motivacija za branje

The article explores an innovative pedagogical approach to teaching literature, referred to as the "literary-artistic box." It is a creative form of presenting assigned reading that integrates reading comprehension, artistic expression, and reflection. Drawing on theoretical foundations of (meta)cognitive reading (Žbogar, 2019), fostering creativity (Blažič, 1996), support through scaffolding and the zone of proximal development (Vygotsky, 1986; Bruner & Ninio, 1978), and multimodal pedagogy (Jewitt, 2008), the activity enables deeper understanding of literary texts and promotes independent learning. The article demonstrates how the literary-artistic box increases motivation, develops creative thinking, allows for differentiation, and provides teachers with an effective tool for active student engagement. Additionally, it highlights practical implementation steps, pedagogical outcomes, and examples of application across different age groups. In doing so, it contributes to understanding how the combination of literary and visual expression can support students' holistic development while offering teachers a practical and versatile teaching aid.

Keywords: creativity, critical thinking, motivation for reading

Uvod

Branje leposlovja je temeljni cilj pouka književnosti, saj razvija širok spekter kognitivnih, čustvenih in socialnih kompetenc, ki so ključne za celostno izobraževanje. Učenci skozi branje

ne pridobivajo le sposobnosti dekodiranja in razumevanja besedila, temveč se učijo tudi analizirati kompleksne literarne strukture, prepoznavati motive, simbole in kulturne reference ter oblikovati lastna mnenja in interpretacije. Razvoj kritičnega mišljenja

omogoča učencem, da ne sprejemajo informacij pasivno, temveč jih preizprašujejo, primerjajo in povezujejo s svojimi izkušnjami ter širšim družbenim in kulturnim kontekstom (Krakar Vogel, 2020). Ustvarjalno mišljenje, ki je tesno povezano z literarno pismenostjo, učencem omogoča, da prepoznajo večplastne pomene besedila, izražajo lastno interpretacijo in razvijajo sposobnosti simbolnega mišljenja.

Kljub tem ciljem tradicionalne metode preverjanja domačega branja pogosto ne dosega želenih učinkov. Pisni povzetki, ustna poročila in testni vprašalniki se večinoma osredinjajo na reprodukcijo vsebine, kar lahko vodi v površinsko razumevanje in omejuje priložnosti za osebno refleksijo ter ustvarjalni izraz. Globlja literarna izkušnja, ki spodbuja empatijo, kritično presojo in razvoj osebne literarne identitete, ostaja pogosto neizkoriščena.

V iskanju učinkovitih rešitev pedagogi vse bolj uvajajo inovativne metode, ki povezujejo analitično razumevanje besedila z umetniškim in osebnostnim izrazom učenca. Ena od takih metod je likovno-literarna škatla, ki učencem omogoča, da svoje razumevanje knjige predstavijo skozi kombinacijo vizualnih, literarnih in prostorskih elementov. Ta pristop presega zgolj preverjanje branja in spodbuja samostojno mišljenje, refleksijo ter osebni odnos do besedila. Uporaba likovno-literarne škatle pri pouku književnosti omogoča večplastno učno izkušnjo, ki krepi metakognitivne in ustvarjalne kompetence, hkrati pa učiteljem nudi praktično orodje za spremljanje razumevanja in interpretacije besedila.

Teoretična izhodišča

Razvoj inovativnih pedagoških praks zahteva temeljito utemeljitev na teoretičnih osnovah, ki pojasnjujejo, kako učenci učijo, kako se razvija ustvarjalnost ter kako lahko učitelj podpira proces učenja. Pri oblikovanju naloge likovno-literarne škatle so ključna štiri teoretična področja: (meta)kognitivno branje, spodbujanje ustvarjalnosti, scaffolding in cona proksimalnega razvoja ter multimodalna pedagogika.

(Meta)kognitivno branje

(Meta)kognitivne strategije branja zahtevajo, da učenci aktivno spremljajo lastno razumevanje besedila, prepoznavajo in utemeljujejo lastne interpretacije. Žbogar (2019) poudarja, da problemsko-ustvarjalni pouk, ki vključuje refleksijo in argumentacijo, vodi do trajnejšega in globljega razumevanja literarnih besedil.

Pri (meta)kognitivnem branju učenec ne prebere zgolj besedila, temveč:

- aktivno spremlja svoje razumevanje,
- identificira ključne informacije in motivacije književnih oseb,
- analizira vzroke in posledice dejanj,
- oblikuje lastne interpretacije in jih argumentira z besedilnimi dokazi.

Likovno-literarna škatla omogoča učencem izvajanje teh strategij, saj morajo besedilo strukturirati, izluščiti bistvene elemente in jih simbolno predstaviti. Na primer, pri prikazu glavne književne osebe ali sporočila knjige mora učenec izbrati značilnosti, ki so ključne za razumevanje zgodbe. Ta proces zahteva metakognitivno spremljanje lastnega razumevanja in razvijanje sposobnosti kritične refleksije.

Dodatno (meta)kognitivno razmišljanje omogoča učencu prepoznavanje različnih perspektiv: kako bi se zgodba razvila, če bi književne osebe sprejele drugačne odločitve, kako okolje vpliva na dejanja protagonistov in kako simboli prispevajo k razumevanju globljih tem. S tem učenci razvijajo sposobnost analize in sinteze informacij, kar je temelj za kompleksno literarno razumevanje.

Spodbujanje ustvarjalnosti

Ustvarjalnost pri pouku književnosti ni omejena le na pisanje lastnih besedil, ampak zajema tudi iskanje novih načinov izražanja literarnih doživetij. Blažič (1996) opozarja, da so divergentno mišljenje, fleksibilnost in elaboracija bistveni elementi literarne ustvarjalnosti, ki se razvijajo v spodbudnem učnem okolju. Naloga likovno-literarne škatle spodbuja:

- Divergentno mišljenje: učenci iščejo različne načine predstavitve istega prizora ali ideje iz knjige, kar omogoča večkratno interpretacijo istega motiva,
- Elaboracijo: izbirajo predmete, ilustracije ali besedila, ki simbolizirajo kompleksne pojave v zgodbi, in jih umeščajo v smiselno zgodbo,
- Integracijo različnih medijev: besedilo, risbe, fotografije, prostorski elementi in simbolni predmeti se povezujejo v celovito interpretacijo.

Takšna naloga povečuje učni angažma, saj učenci prevzamejo odgovornost za lastno interpretacijo, razvijajo samoiniciativnost in učni ponos. S tem se spodbuja tudi razvoj ustvarjalne pismenosti, ki je ena od ključnih kompetenc 21. stoletja.

Dodatno lahko učenci raziskujejo osebne povezave s tematiko knjige, ustvarjajo nove zgodbe ali dodajajo lastne elemente, kar spodbuja refleksijo in empatično dožemanje literarnega sveta. Tak proces ne le krepí ustvarjalne sposobnosti, ampak tudi povečuje emocionalno povezanost z besedilom, kar je pomembno za trajno bralno motivacijo.

Scaffolding in cona proksimalnega razvoja

Vygotsky (1986) je razvil koncept cone proksimalnega razvoja (ZPD), ki označuje razdaljo med tem, kar učenec zmore sam, in tem, kar zmore ob podpori učitelja ali vrstnikov. Bruner in Ninio (1978) nadgradita to teorijo s konceptom scaffoldinga, kjer učitelj zagotavlja podporo, dokler učenec ne osvoji določene sposobnosti, nato pa podporo postopoma zmanjšuje.

V praksi to pomeni:

- učitelj usmerja proces izbire ključnih elementov besedila,
- pomaga pri strukturiranju naloge, na primer pri razporeditvi predmetov v škatli ali oblikovanju vizualne pripovedi,
- spodbuja samostojno refleksijo z vprašanji, kot so: "Kaj ta predmet

simbolizira?" ali "Kako bi lahko vizualno predstavil sporočilo knjige?",

- postopoma zmanjšuje pomoč, da učenec doseže polno samostojnost pri izražanju lastne interpretacije.

Tak pristop omogoča učencem, da se izzivi prilagajajo njihovim sposobnostim, krepí samozavest in motivacijo ter spodbuja trajnejše učenje. Obenem scaffoldingi omogočajo diferencirano podporo: učenci z različnimi predznanji in spretnostmi lahko uspešno zaključijo nalogo, ne da bi se počutili preobremenjeni ali odrinjeni na rob procesa.

Multimodalna pedagogika

Multimodalna pedagogika temelji na ideji, da učenje ni omejeno na besedilo, temveč vključuje različne načine izražanja: vizualne, prostorske, gestualne in digitalne (Jewitt, 2008). Vključevanje več modalitet omogoča:

- prilagajanje različnim učnim stilom – vizualni, kinestetični in verbalni učenci lahko najdejo svoj način izražanja,
- poglobljeno razumevanje, saj učenec interpretira besedilo skozi več kanalov hkrati,
- večjo motivacijo, saj naloga postane raziskovalna in eksperimentalna.

Likovno-literarna škatla je tipičen primer multimodalne naloge, saj vizualne ilustracije, prostorska razporeditev predmetov, besedilni povzetki in osebne refleksije omogočajo celovito učno izkušnjo. Multimodalni pristop krepí sposobnosti kritičnega mišljenja, simbolne reprezentacije in ustvarjalnega izražanja.

Uporaba različnih modalitet učencem omogoča, da raziskujejo literarno delo na več ravneh – vizualno, verbalno, simbolno in čustveno. S tem se razvijajo kompleksne kompetence, ki presegajo zgolj reprodukcijo vsebine in spodbujajo globoko razumevanje literarnih tekstov.

Primer iz prakse: Likovno-literarna škatla

Naloga likovno-literarne škatle vključuje več komponent, ki so pomembne za celostno

literarno razumevanje. Postopek naloge je razdeljen v naslednje faze:

1. Izbor knjige: Učenec iz seznama izbere knjigo domačega branja, ki ga pritegne ali je povezana z učnimi cilji. Pomembno je, da knjiga omogoča razmislek o motivih, simbolih in sporočilu, ki jih bo mogoče prikazati vizualno in prostorsko.

2. Branje in analiza: Prebere besedilo z vidika ključnih motivov, značajev književnih oseb in sporočila zgodbe, pri čemer uporablja (meta)kognitivne strategije, kot so označevanje pomembnih odstavkov, zapisovanje refleksij in postavljanje vprašanj.

3. Priprava škatle: Škatla vključuje naslednje elemente:

Slika 1

Sprednja stran: naslov, avtor in ilustracija izbranega prizora

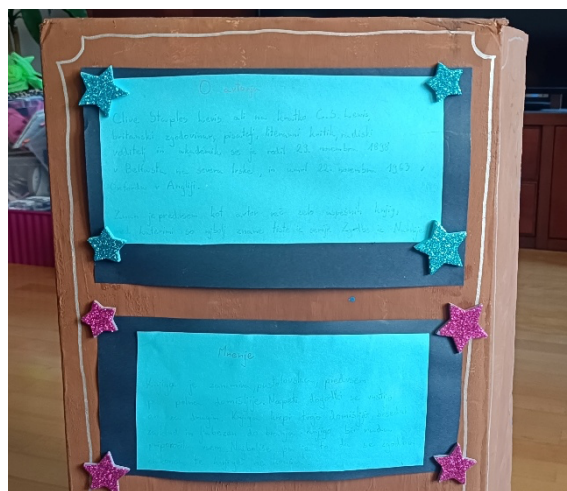
Slika 2

Leva stran: povzetek vsebine (do 10 povedi)

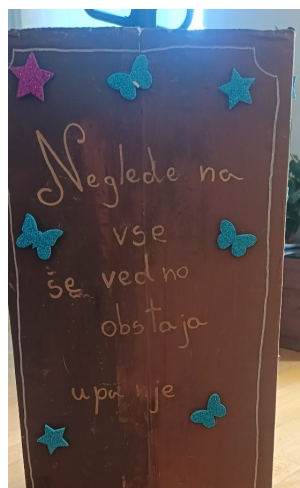
Slika 3

Zadnja stran: opis glavnega lika (zunanost, značaj, odnosi)

Slika 4

Desna stran: sporočilo knjige

Slika 5

Vrh škatle: osebno mnenje o knjigi

Slika 6

Notranjost: 3–5 predmetov, povezanih z zgodbo, z utemeljitvijo

Predmeti v notranjosti škatle so simbolni in omogočajo večplastno interpretacijo zgodbe, na primer predmet, ki simbolizira spremembo književne osebe, konflikt ali tematiko zgodbe. Takšen način dela omogoča povezovanje besednega in vizualnega izraza ter razvija sposobnost abstraktnega mišljenja.

Slika 7

Primeri bralnih škatel

Izvedba naloge prinaša več pedagoških koristi:

- Razumevanje besedila: Učenec mora izluščiti ključne informacije in jih reflektirati, kar krepi (meta)kognitivno branje.
- Ustvarjalni izraz: Likovni in simbolni elementi omogočajo večplastno interpretacijo in diverzifikacijo načinov izražanja.
- Motivacija in angažma: Naloga spodbuja osebni angažma, saj učenec vidi

konkretni rezultat svojega dela, kar povečuje ponos in zadovoljstvo.

- Samostojnost in diferenciacija: Učitelj zagotavlja podporo po principu scaffoldinga, hkrati pa nalogo lahko prilagodi starostni skupini ali stopnji znanja učencev.
- Razvoj refleksivnih veščin: Učenec razmišlja o sporočilu knjige, lastnem doživljanju in načinu predstavitve, kar krepi kritično mišljenje in osebno literarno identiteto.

Dodatno naloga spodbuja učence k povezovanju literarnega besedila z realnim svetom. Na primer, skozi izbor simbolnih predmetov lahko učenci raziskujejo družbene, kulturne ali zgodovinske kontekste zgodbe, kar povečuje celostno razumevanje in razvija sposobnosti interdisciplinarnega mišljenja.

Vizualni primer

Za lažjo predstavo si lahko predstavljamo škatlo na temo mladinskega romana – John Boyne: Deček v črtasti pižami:

Sprednja stran: ilustracija dveh dečkov ob ograji;

Leva stran: povzetek vsebine, ki opisuje prijateljstvo, nevarnosti in vojno ozadje;

Zadnja stran: opis glavne književne osebe, njen značaj in odnos do družine ter vrstnikov;

Desna stran: sporočilo knjige o človečnosti in prijateljstvu;

Vrh škatle: osebno mnenje učenca;

Notranjost: žoga, kos kruha, kozarec pepela in košček žičnate ograje kot simboli pomembnih motivov zgodbe.

Tak primer omogoča učencem celostno interpretacijo zgodbe, hkrati pa učitelju nudi pregled, kako učenec dojema besedilo in katere literarne elemente je uspel prepoznati ter interpretirati. Poleg tega takšna naloga omogoča primerjavo med učenci, kar spodbuja diskusijo in refleksijo različnih interpretacij.

Izkušnje iz prakse kažejo, da naloga likovno-literarne škatle povečuje zavzetost učencev in omogoča globlje razumevanje literarnega besedila. Kombinacija (meta)kognitivnih strategij, ustvarjalnega izraza

in multimodalnega pristopa vodi do večplastnega učenja, ki presega tradicionalno reprodukcijo vsebine.

Poleg tega naloga omogoča učiteljem diferenciacijo:

1. enostavna naloga za mlajše učence lahko vključuje le povzetek in ilustracijo;
2. zahtevnejša naloga za starejše učence vključuje simbolne predmete, refleksijo in argumentacijo;
3. naloga je primerna tudi za učence z različnimi učnimi stil

Scaffolding omogoča postopno osamosvajanje, kar krepí samostojnost in samozavest učencev. Učenci se naučijo načrtovati svoje delo, organizirati informacije in sprejemati pedagoške odločitve, ki odražajo njihovo razumevanje besedila. Hkrati naloga spodbuja učence k refleksiji lastnega doživljanja besedila, kar je ključno za razvoj kritičnega mišljenja in osebne literarne identitete.

Pri analizi predmetov, ki jih učenci postavijo v notranjost škatle, se pokaže, kako dojemajo temeljne konflikte, motivacijo likov in simbole v besedilu. Na primer, predmet, ki simbolizira notranji konflikt glavne književne osebe, lahko razkrije učenčevo sposobnost prepoznavanja psiholoških dimenzij zgodbe. Učenci, ki izberejo predmet, povezan s prijateljstvom ali družinskimi odnosi, pogosto izkazujejo zmožnost empatije in povezovanja besedila z lastnimi izkušnjami.

Pristop likovno-literarne škatle tudi spodbuja socialno interakcijo, saj učenci svoje škatle pogosto predstavijo sošolcem v obliki govornega nastopa. Takšno delo razvija komunikacijske veščine, uči učence poslušati različne interpretacije in kritično ocenjevati ideje drugih. Učitelj lahko uporabi te predstavitve za spodbujanje debate o literarnih temah, prepoznavanju različnih perspektiv in refleksiji kulturnih ali zgodovinskih kontekstov.

Narava naloge omogoča, da učenci razvijajo več vrst kompetenc hkrati: verbalne, vizualne, prostorske in čustvene. Tak celostni

pristop je v skladu z modernimi didaktičnimi smernicami, ki poudarjajo interdisciplinarnost, povezovanje različnih vrst znanja in ustvarjanje pogojev za trajno učenje.

Pomemben vidik naloge je tudi možnost diferenciacije. Učitelj lahko prilagodi nalogo glede na starost, predznanje ali učni stil učencev. Za mlajše učence lahko naloga vključuje le osnovno predstavitev književne osebe in povzetek zgodbe, medtem ko starejši učenci dodajajo simbolne predmete, refleksijo o etičnih dilemah in argumentirano predstavitev sporočila knjige. Tako se vsak učenec lahko uči na svoji ravni in občuti zadovoljstvo ob doseženem rezultatu.

Pristop likovno-literarne škatle je v skladu z modernimi teoretičnimi izhodišči. Kombinacija (meta)kognitivnega spremljanja, ustvarjalnega izraza, scaffolding podpore in multimodalnega učenja omogoča razvoj veščin, ki so ključne za sodobno literarno pismenost. Učenci se učijo kritično brati, izražati lastno mnenje, razvijati ustvarjalnost in samostojnost, hkrati pa se krepí motivacija za branje in raziskovanje literature.

Raziskave kažejo, da naloge, ki spodbujajo večplastno interpretacijo besedila, povečujejo tako kognitivno kot afektivno udeležbo učencev (Žbogar, 2019; Jewitt, 2008). Likovno-literarna škatla združuje te komponente v eni nalogi, kar učiteljem nudi učinkovito orodje za spremljanje napredka in razumevanja učencev.

Poleg pedagoških koristi ima metoda tudi dolgoročne učinke. Učenci razvijajo sposobnost samorefleksije, ki jim pomaga pri analizi lastnega mišljenja in odločanja v različnih kontekstih. Prav tako krepí sposobnost abstraktnega mišljenja, simbolne reprezentacije in povezovanja različnih modalitet, kar je pomembno za uspešno delovanje v kompleksnem in informacijskem okolju današnjega časa.

Zaključek

Likovno-literarna škatla predstavlja učinkovit primer inovativne pedagoške prakse, ki uresničuje cilje sodobnega pouka književnosti:

- Razvijanje razumevanja in kritičnosti: učenec aktivno analizira besedilo, prepozna ključne motive, razmišlja o vzrokih in posledicah dejanj ter oblikuje lastne interpretacije;
- Spodbujanje ustvarjalnosti: kombinacija vizualnega, prostorskega in literarnega izraza omogoča divergentno mišljenje in fleksibilnost;
- Povečanje osebnega angažmaja in motivacije: učenci vidijo konkreten rezultat svojega dela, kar povečuje zadovoljstvo in ponos;
- Omogočanje diferenciacije in prilagoditev različnim učencem: naloga se lahko prilagodi starostni skupini, stopnji znanja ali učnim stilom;
- Povezava z metakognitivnim učenjem: učenci razvijajo sposobnosti samorefleksije, kritičnega mišljenja in argumentiranega izražanja lastnih interpretacij;
- Povezava z realnim svetom: simbolni predmeti in vizualni prikazi omogočajo povezavo literarnega besedila z življenjskimi izkušnjami in družbenimi temami;
- Razvoj socialnih veščin: predstavitve in diskusije med učenci spodbujajo komunikacijo, sodelovanje in razumevanje različnih perspektiv.

Pristop ponuja preizkušeno prakso, ki temelji na teoretičnih izhodiščih in je uporabna v različnih pedagoških okoljih. Likovno-literarna škatla ni le orodje za ocenjevanje domačega branja, temveč celovit pedagoški pripomoček, ki povezuje učenje, ustvarjalnost in osebno refleksijo.

Učenci ob uporabi te metode razvijajo kompetence, ki presegajo okvirje učne snovi in prispevajo k njihovemu splošnemu osebnostnemu in intelektualnemu razvoju. Likovno-literarna škatla tako predstavlja primer dobre prakse inovativnega poučevanja književnosti, ki vključuje sodobne teoretične in didaktične pristope, krepi motivacijo, ustvarjalnost in samostojnost ter omogoča

učiteljem učinkovito spremljanje in podporo učnemu procesu.

Viri in literatura

- Blažić, L. (1996). Spodbujanje besedne ustvarjalnosti pri učencih. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Bruner, J., & Ninio, A. (1978). The achievements and antecedents of joint attention. *Cognition*, 3(3), 263–283.
- Jewitt, C. (2008). Multimodality and Literacy in School Classrooms. *Review of Research in Education*, 32(1), 241–267.
- Krakar Vogel, A. (2020). Strniševa Večerna pravljica po metodi obrnjenega učenja. *Didactica Slovenica*, 35(1), 103–119.
- Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and Language*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Žbogar, A. (2019). (Meta)kognitivno-kritično šolsko branje in problemsko-ustvarjalni pouk. *Pedagoška obzorja*, 34(1), 47–62.

Domovina in svet od A do Ž

Stari slovenski pregovor pravi, da je povsod lepo, a doma je najlepše. Zakaj je pomembno poznavanje sveta? Odgovorov na to vprašanje je kar nekaj. Ko spoznavamo tuje države, vidimo, kaj je pri nas edinstveno, dragoceno ali pa morda potrebno izboljšave. Poznavanje sveta krepi domoljubje, hkrati pa se naučimo spoštovati raznolikost. Ko spoznavamo svet, se pogosto še močneje povežemo z domovino. In kako spoznavamo domovino in svet? Učenci lahko izvedo veliko na številnih izletih in ogledih – tako družinskih kot šolskih. Prebirajo lahko revije, knjige, članke, spletne strani in spoznavajo zgodovino, znane osebnosti, običaje, raziskujejo lokalne legende, ljudske pesmi, pregovore, se pogovarjajo s starejšimi, obiskujejo knjižnice, galerije, muzeje. S pomočjo gledanja dokumentarcev, posnetkov, z uporabo različnih spletnih strani se seznanjajo z državami, kulturami, jeziki. Le-te spoznavajo tudi s pomočjo mednarodnih projektov in z izmenjavo učencev in učiteljev. V članku bo predstavljeno, kako spoznavamo domovino in svet pri pouku v 7. razredu.

Ključne besede: domovina, tujina, spoznavanje

An old Slovenian proverb says that everywhere is beautiful but home is the most beautiful of all. Why is it important to know the world? There are several answers to this question. When we get to know foreign countries we begin to see what is unique and valuable in our own country or what might need improvement. Exploring the world strengthens patriotism, while also teaching us to respect diversity. Often, as we learn more about the world, our connection to our homeland deepens. So how do we learn about our homeland and the world? Students can learn a lot through various trips and excursions – both family and school-based. They can read magazines, books, articles, and websites, and discover history, famous people, customs, explore local legends, folk songs, and proverbs, talk to older generation, and visit libraries, galleries, and museums. By watching documentaries and videos and using various websites, they become familiar with countries, cultures and languages. These can also be explored through international projects and student and teacher exchanges. This article will present how students in the 7th grade learn about their homeland and the world during lessons.

Keywords: homeland, abroad, exploration

Uvod

Na naši šoli se učenci v 7. razredu pri predmetu slovenščina seznanijo in spoznavajo besedilno vrsto opis države. Zapomni si značilnosti opisa in se ga naučijo tvoriti. Pri tem uporabljamo samostojni delovni zvezek založbe Mladinska knjiga (Čuden in Hočevar Gregorič, 2021). Z naslovom Potovanje je zakon in pregovorom, ki ga je napisal Lao Ce *Tudi tisoč milj dolgo*

potovanje se začne s prvim korakom se začne potovanje učencev po Portugalski. Preberejo besedilo, si ogledajo fotografije in nato rešujejo naloge, s pomočjo katerih preverijo bralno razumevanje in spoznavajo značilnosti države in besedilne vrste. Sledi povzetek – značilnosti besedila – opis države. Nato si učenci izberejo poljubno državo in pripravijo opis le-te in jo predstavijo sošolcem kot govorni nastop.

Tudi pri pouku angleščine, kjer uporabljamo učbenik Touchstone 7 (Skela, King Videtič, 2021) se v 4. enoti pojavi tema o ljudeh in državah. Učenci spoznavajo značilnosti angleško govorečih držav – Velike Britanije, ZDA, Kanade in Avstralije. Učenci o teh državah že veliko vedo. Kaj pa vedo o svoji domovini Sloveniji? Sestavljenih je bilo nekaj vprašanj o Sloveniji, na katera so učenci odgovarjali in odgovori so bili porazni. Tako smo se odločili, da je treba najprej nekaj vedeti o domovini in šele nato spoznavati svet. Učenci imajo radi kvize, zato velikokrat organiziramo delo v skupinah po 4 do 6 učencev (odvisno od velikosti skupine), določimo vloge (kdo bo podal odgovor, izbral številko vprašanja, meril čas za odgovor, zapisoval točke, včasih tudi bral vprašanja). Knjiga *Male sive celice* (Hederih in Škvorc, 1997) je kot nalašč za tako obliko dela, saj pokriva različna področja, s pomočjo katerih lahko spoznavamo tako domovino (slovenske reke, praznike, znane osebe, slovenska mesta in kraji, gradovi na Slovenskem), kot tujino (države, iznajdbe in odkritja, evropske prestolnice, žepne države, ljudstva sveta).

Ob zavedanju, da današnji učenci raje spoznavajo in odkrivajo podatke in zanimivosti s pomočjo sodobne tehnologije in ne pisnih virov, pride prav tudi spletna stran EU, na kateri se nahaja učni kotichek za igro, učenje in odkrivanje držav EU. Tukaj se najde gradivo, primerno za učence, dijake in vse, ki so stari od 18 do 118.

Spoznavanje domovine in sveta

Razlogi in načini

Ko učenci spoznavajo svojo kulturo, zgodovino, jezik in tradicije, jim to pomaga pri oblikovanju njihove pripadnosti in ponosa na svojo domovino, razvijajo narodno identiteto. Z razumevanjem lokalnega okolja in učenjem o geografskih značilnostih, naravnih lepotah, pokrajinah in mestih, se spodbuja njihovo spoštovanje do narave in skupnosti. Ko spoznavajo običaje, praznike in pomembne osebnosti, se razvija spoštovanje do preteklosti in kulturne raznolikosti. Z učenjem o svojih dolžnostih in pravicah ter pomenom sodelovanja v skupnosti pa se spodbuja aktivno državljanstvo.

Živimo v 21. stoletju in svet še nikoli ni bil tako na dosegu roke – praktično in metaforično. Posledica tega je, da moramo poznati in spoznavati tudi druge države. Zakaj? Ko učenci spoznavajo različne kulture, jezike, običaje in načine življenja, to zmanjšuje predsodke in spodbuja medkulturni dialog, razvija strpnost in razumevanje različnosti. Učenci si s tem širijo svoja obzorja in spoznavajo, da svet ne obsega samo njihovega domačega kraja, učijo se o globalnih problemih, kot so podnebne spremembe, lakota, revščina, onesnaženost okolja. S primerjanjem življenjskega sloga, šolstva, prehrane ipd. razvijajo sposobnost kritičnega razmišljanja in razumevanja medsebojnih povezav v svetu. Spoznavanje tujega sveta vzbuja zanimanje za potovanja, tuje jezike in nadaljnje izobraževanje.

Učenci se z vzorčnimi besedili, ki vsebujejo podatke o državah, srečujejo pri pouku. Besedila so sestavni del učbenikov in delovnih zvezkov pri slovenščini in angleščini. Učitelji učencem predstavijo še dodatne primere, pri pouku pa učenci zelo radi rešujejo tudi križanke in že prej omenjene kvize. Način številka 1 v današnjem času pa je seveda pridobivanje informacij s pomočjo sodobne tehnologije – računalnika, tablice, telefona. Pri tem delu je zelo pomembno, da se učenci naučijo kritičnosti in preverjajo zanesljivost nekega vira.

Kako poteka delo? Predpriprava je poznavanje besedilne vrste opis države, kar učenci spoznavajo pri pouku materinščine. Tam se seznanjajo z osnovami. Ponavljanje in utrjevanje sledi pri pouku angleščine, kjer osnovnim podatkom, ki jih vsebuje opis države (ime, lega, velikost, število prebivalcev, jezik oziroma jeziki, valuta, podnebje, geografske značilnosti – reke, vrhovi, gorovja – gospodarstvo, naravni viri, turizem, mesta, hrana, zanimivosti, šport, znane osebe itd. dodamo še zgodovino države, saj v 7. razredu pred tem pri slovnici obravnavamo navadni preteklik in s pomočjo tvorbe besedila, ki vsebuje tudi pomembnejše zgodovinske podatke neke države, učenci vadijo pravilno rabo pravičnih in nepravilnih glagolov.

Ko si učenec izbere državo, ki ga/jo zanima, o njej poišče vse zahtevane podatke in

se na tak način seznaniti oziroma spoznava državo in njene značilnosti. Že tukaj najde podatke, ki jih iz samega obiska (če jo je s starši ali na kak drugačen način mogoče že obiskal), gledanja dokumentarca, potopisne oddaje, video posnetka, posnetka sorodnikov ali prijateljev, ki so državo že obiskali, poslušanja potopisnega predavanja itd. ne bi našel oziroma se z njimi ne bi seznanil.

Pri pouku samem začnemo z nadgradnjo – skriti biseri posameznih držav: tako lahko na spletni strani Frommers izvemo zanimivosti, kot so, da največ obiskovalcev Velike Britanije kupi dežnik kot spominek, v Franciji je to baretko, največ obiskovalcev naše sosednje države Hrvaške pa si za spomin na državo kupi sivko. Zanimivostim o državah pa kar ni konca, zato nadaljujemo z iskanjem in odkrivanjem.

Nadgradnja spoznavanja domovine in sveta

Učenci morajo najprej poznati domovino in nato postopoma spoznavajo svet. Učni načrt za angleščino kot enega izmed ciljev pouka navaja tudi pridobivanje in nadgradnjo splošnega znanja in zmožnosti: splošno znanje oziroma vedenje (deklarativno znanje) o svetu, ki izhaja iz učenčevih izkušenj, učenja ali drugih virov, sem spadajo tudi znanja in zmožnosti, ki se nanašajo na družbeno-kulturne značilnosti različnih kultur in zavedanje o medkulturnih razlikah. Učenci s spoznavanjem krepijo svojo nacionalno identiteto v interakciji z drugimi v Evropi in svetu.

Učni načrt tudi zapoveduje, da morajo učenci spoznavati in razvijati različne metode pridobivanja in ohranjanja znanj in spretnosti in jih tudi nadgrajevati. Pomembno je, da učence ozavešimo, da so soodgovorni za svoje učenje in znanje in morajo zanj prevzeti del odgovornosti. Učitelji jim v celotnem procesu dela predstavimo primere, jih opremimo z besediščem in slovnico, skupaj z učenci se dogovorimo za kriterije uspešnosti (spet na konkretnem primeru), dodamo še kakšen konkreten napotek glede dela, ki ga nekateri upoštevajo in si s tem prihranijo kar nekaj časa, drugi se lotijo dela po svoje. Učenci se morajo pri samostojnem delu znati učinkovito organizirati

in delo načrtovati ter biti nanj skoncentrirani in vztrajati.

Domovina in svet od A do Ž

Začnemo s poznavanjem svoje domovine Slovenije. V začetnih urah sklopa imamo kviz o Sloveniji. Na navodilo, naj učenci naštejejo nekaj slovenskih obalnih mest (Piran, Koper, Portorož, Izola) učenci naštejejo eno ali dve mesti. Vedno se najde nekaj posameznikov, ki vedo, katerega leta je Slovenija pridobila samostojnost ali kdaj smo postali del EU. Lovimo se pri vprašanjih, po čem je znana Ribnica, kdo je zaslužen, da imamo v Ljubljani Tromostovje, kako dolga je slovenska obala, kaj je značilno za Planico ... Učencem tudi pojasnimo, da burek, baklava in čevapčiči niso tradicionalne slovenske jedi, kot so to potica, ajdova kaša, kraški pršut, krofi, kranjska klobasa. Nato si učenci v zvezek narišejo tabelo, ki ima 25 vrstic in 3 kolone – v 1. koloni so napisane črke od A–Ž, v 2. napišemo poimenovanje neke slovenske posebnosti, kraja, hrane itd. in v 3. kratek opis. Učenci najprej delajo sami in napišejo, kar vedo, potem delajo v paru in dopolnijo, na koncu skupaj pregledamo in dopišemo manjkajoče podatke.

Naslednja stopnja dela vključuje poznavanje Velike Britanije, saj se učenci učijo njenega jezika. Učence najprej povprašamo, kaj vedo o tej državi. Učenci vedo, da je prestolnica London, da imajo kralja, govorijo angleško, vozijo po levi strani ceste, pri njih pogosto dežuje, poznajo nekaj znamenitosti, kot so Big Ben, London Eye, Stonehenge, Buckinghamska palača, Tower Bridge, britanski nogometni klubi. Dobijo primer Great Britain from A to Z, na katerem so zapisane črke angleške abecede, za vsako črko je izbrana beseda ali besedna zveza, ki se na to črko začne in kratek opis. Pri nekaterih črkah je ob opisu tudi slika oziroma risba, ki je v povezavi z navedeno vsebino.

Učenci zdaj že vedo, da bodo dobili navodila in poiskali podatke od A do Z za državo, ki so si jo izbrali. S pomočjo primera, ki so ga učenci dobili o Veliki Britaniji, ugotavljamo, kaj in kako je potrebno narediti, da bo zadoščeno kriterijem. Učenci sami pridejo do nekaterih ugotovitev: potrebna je tabela s 3 stolpci in 26 vrsticami. V 1. stolpcu je zapisana črka abecede, pomembno je, da so navedene vse črke angleške

abecede in v pravilnem vrstnem redu. Pri črkah, ki jih ne najdemo pogosto na začetku besede (Q, W, X in Y) se lahko ta črka pojavi tudi znotraj besede, besedne zveze. V 2. stolpcu je krepko zapisana beseda ali besedna zveza in nekaj podatkov o njej, definicija (vsaj 3 povedi ali več). Zapis v 2. koloni mora biti v obliki povedi, z veliko začetnico in končnim ločilom. Besede morajo biti zapisane pravopisno pravilno. Upoštevati je treba vsa slovnicična pravila.

Z natančnim preučevanjem primera in pregledom tabele oziroma abecede o domovini pridemo tudi do vsebinske plati, ki lahko vsebuje podatke o značilni hrani in pijači, prevoznih sredstvih, zgodovinskih osebnostih, praznikih, naravnih in kulturnih znamenitostih, igrah, mestih, posebnostih jezika, narodov, oblačilih, športih, uradnih poimenovanjih itd.

Sledi naslednja stopnja dela, pri kateri učenci razvijajo digitalne in raziskovalne veščine. To delo poteka v računalniški učilnici. Učenci so opremljeni z navodili, ki jih imajo pred seboj. Državo, o kateri bodo iskali podatke, imajo že izbrano, to je država, o kateri so iskali podatke za pripravo besedila za govorni nastop. Torej z delom ne začenjajo od 0, ampak so že seznanjeni s podatki, npr. o glavnem mestu ali najvišji vzpetini. Seveda pa je potrebno poiskati besedo oziroma besedno zvezo za vsako črko, kar pomeni, da je treba kritično razmišljati in iskati različne vire. Pri množici spletnih strani in podatkov pa se učenci učijo ločevati pomembne informacije od nepomembnih ali celo lažnih.

Sledi samostojno delo. Z opazovanjem le-tega učitelji vedno znova ugotavljamo, da učenci kljub številnim uram, ki jih preživijo na telefonih, tablicah in računalnikih, kažejo zelo neenotno stopnjo znanja pri uporabi računalnika za šolske potrebe. V Sloveniji sicer imamo predmet računalništvo, ki pa ni obvezen v vseh razredih. Pri učencih moramo poleg računalniške pismenosti spodbujati kritično vrednotenje informacij, varno rabo interneta in ustvarjalno uporabo tehnologije. Za učence je pomembno, da digitalna orodja uporabljajo za iskanje informacij, predstavitev, oddajo referatov, nalog itd.

Med samim iskanjem podatkov je včasih potrebna pomoč učitelja – velikokrat že pri načrtovanju tabele. Učitelj prav tako opozori na

nepravilnosti pri zapisu, slovnici, neskladju med danim navodilom in tem, kar so učenci zapisali. Včasih je na spletni strani veliko podatkov, treba se je odločiti, koliko in katere uporabiti, kako poved preoblikovati, spremeniti. Podatki morajo biti raznovrstni, ne opisujejo se samo mesta ali znane osebe. Pri taki obliki dela vidimo, da je hitrost in spretnost učencev različna, nekateri niti v 4 urah, ki smo jih preživeli v računalniški učilnici, niso uspeli dokončati dela in so morali nadaljevati doma. Presenetljivo je tudi dejstvo, da imajo nekateri učenci kljub jasnim, napisanim navodilom in primeru še vedno težave in napišejo manj, izpustijo črke, besede prepišejo napačno.

Po pregledu abeced za posamezne države vidimo, da so učenci poglobili svoje znanje, se geografsko in kulturno opismenili, medpredmetno povezovali (slovenščina, angleščina, geografija, zgodovina, državljanska vzgoja, nemščina, francoščina, španščina, gospodinjstvo) in s tem integrirali znanje in se učili, da so vse države edinstvene, razlike med njimi pa nekaj pozitivnega, kar razvija strpnost, empatijo in globalno zavest.

Analiza primera Švica od A do Ž (Klis, M., 2025) pokaže, da je učenec vključil raznolike besede in besedne zveze, ki nam približajo to državo. Učenec je vključil nekaj geografskih pojmov, in sicer so omenjene Alpe, ki vsako leto pritegnejo mnogo turistov, najvišji vrh Švice Dufourspitze (4634 m), Ženevsko jezero, ki je le eno izmed mnogih s kristalno čisto vodo. Med švicarskimi mesti je omenil glavno mesto Bern, znano po starem mestnem jedru in očarljivih tlakovanih ulicah ter Zurich, največje švicarsko mesto, kjer se združujejo zgodovinska očarljivost in moderne inovacije. V Švici najdemo tudi očarljivo vasico, ki spada v UNESCO-vo svetovno dediščino Kandersteg. Ker ima številna jezera ni čudno, da je pri njih priljubljeno drsanje. Od začetka 19. stoletja je Švica nevtralna, tako politično kot vojaško. V obdobju, ko večina prebivalcev Evrope plačuje v evrih, imajo Švicarji svojo valuto – frank. To je stabilna in močna valuta, na bankovcih in kovancih najdemo pomembne osebe in kulturne simbole države. Na njihovi Univerzi v Zurichu je študiral celo Albert Einstein. Ali ste vedeli, da Heidi, otroška

literarna junakinja, ki živi z dedkom in ima rada naravo, prihaja iz Švice?

Kaj je še značilno za Švico? Švicarska čokolada – Lindt ali pa Toblerone, sir z velikimi luknjami ementalec, švicarski fondi s topljenim sirom, belim vinom in česnom, v katerega potopimo kocke kruha, priljubljeno pivo blagega in sadnega okusa ali pa tradicionalna jed, pripravljena iz krompirja, ki ga v ponvi ocvremo da postane hrustljiv. Učenec je poiskal še dve značilnosti Švice, in sicer po vsem svetu znane švicarske ure, ki slovijo po svoji točnosti, izdelavi in obliki – ročne ure blagovne znamke Rolex in Omega ter jodlanje, to je oblika petja, pri kateri se glasovni register stalno in hitro spreminja. S svojim delom in vztrajnostjo je učenec svoje delo vzorno opravil. Večina učencev je delo opravila po navodilih in poiskala zahtevane podatke, jih uredila in zapisala in s tem pridobivala nova znanja in spretnosti.

Zaključek

Pred pričetkom dejavnosti se vedno vprašamo, kateri so glavni razlogi za neko početje in kaj nam bo le-to prineslo. Pri predhodno predstavljenem načinu spoznavanja domovine in sveta vidimo številne prednosti. Učenci pri tem delu razvijajo svoje digitalne in raziskovalne veščine, krepijo kritično mišljenje in iskanje virov, učijo se ločevati pomembne informacije od nepomembnih. Razvijajo jezikovne in pisne spretnosti. Vadijo rabo pridevnikov, veznikov, tvorijo povedi, jih preoblikujejo, zamenjajo ponavljajoči se samostalniki z zaimkom ali sopomenko, spoznavajo nove besede in njihov pomen. Pri zapisu morajo upoštevati pravopisna pravila: velika začetnica, ločila, pisanje skupaj ali narazen. Tako delo jim omogoča razširitev splošnega znanja in spodbuja radovednost, spoznavajo raznolikost sveta, raziskujejo države, njihove značilnosti, prebivalce, znamenitosti, kulturo, jezik.

Znanje, ki ga učenci pridobivajo v šoli in izven nje, morajo znati povezati in pri takem načinu dela se prepleta znanje materinščine in tujih jezikov, geografije, zgodovine, državljske vzgoje, gospodinjstva, računalništva itd. Gre za dober primer medpredmetnega povezovanja. Učenci ob spoznavanju domovine razvijajo narodno identiteto, s spoznavanjem svojega

lokalnega okolja se spodbuja spoštovanje do narave in skupnosti. S spoznavanjem običajev, praznikov in pomembnih osebnosti se razvija spoštovanje do preteklosti in kulturne raznolikosti. Učenci se seznanjajo s svojimi dolžnostmi in pravicami ter s pomenom sodelovanja v skupnosti, kar pa vodi do spodbujanja aktivnega državljanstva.

Ob spoznavanju drugih držav spoznavajo različne kulture, jezike, običaje in načine življenja, kar zmanjšuje predsodke in spodbuja medkulturni dialog. S tem učenci širijo svoja obzorja, lahko pa tudi primerjajo različna področja življenja in dela, ob tem razvijajo sposobnost kritičnega razmišljanja in razumevanja medsebojnih povezav v svetu. Spoznavanje tujega sveta vzbuja zanimanje za potovanja, tuje jezike, nadaljnje izobraževanje.

Tudi tisoč milj dolgo potovanje se začne s prvim korakom. (Lao Ce)

Z zgoraj opisanim načinom dela smo naredili mnogo več kot samo prvi korak.

Viri in literatura

- Čuden, M., Hočevar Gregorič, M. (2021). Slovenščina 7, 2. del. Mladinska knjiga, str. 5–15.
- Hederih, D., Škvorc, M. (1997). Male sive celice. Samozaložba, natisnil Dan d. d., Ljubljana.
- Klis, M. (2025). Swiss from A to Z. [Delo učenca – primer].
- Skela, J., King Loretič, L. (2021). Touchstone 7, 3. izdaja, učbenik. Založba Tangram.
- Učni načrt. Program osnovna šola. Angleščina. (2016). Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- ZRSS (31. 8. 2025). Angleščina na enem mestu. <https://www.zrss.si/angleščina-na-enem-mestu/>
- Evropska unija (31. 8. 2025). Learning corner. <https://europa.eu/kids-corner>
- Frommers (31. 8. 2025). Maps. https://www.frommers.com/blogs/passportable/blog_posts/maps-learn-the-most-popular-tourist-souvenir-in-countries-around-the-world

Uporaba umetne inteligence pri pouku tujih jezikov

Uporaba umetne inteligence (UI) v izobraževanju je postala vse bolj razširjena, tudi pri pouku tujih jezikov, zlasti angleščine. Učenci pogosto posegajo po orodjih UI pri različnih šolskih nalogah, kar odpira tako priložnosti kot tudi etične dileme glede odgovorne uporabe. Učitelji se usposabljam za učinkovito vključevanje UI v pouk, saj tehnologija omogoča personalizacijo, večjo interaktivnosti in hitrejšo pripravo gradiv. Članek obravnava koristi, kot so podpora pri učenju in večja dostopnost virov ter hkrati opozarja na izzive, povezane s pristnostjo znanja in potrebo po kritični rabi tehnologije. Ključnega pomena je, da UI uporabljamo preudarno – kot orodje, ki nadgrajuje jezikovno izobraževanje, ne pa ga nadomešča.

Ključne besede: umetna inteligenca, jezikovno izobraževanje, odgovorna uporaba, personalizacija pouka, učni proces

The use of artificial intelligence (AI) in education has become increasingly widespread, particularly in foreign language teaching, especially English. Students often rely on AI tools for various school assignments which brings both opportunities and ethical concerns regarding responsible use. Teachers are being trained to integrate AI effectively into the classroom as this technology allows for personalization, greater interactivity, and faster preparation of teaching materials. The article discusses the benefits, such as learning support and increased access to resources while also highlighting challenges related to knowledge authenticity and the need for critical use of technology. It is crucial to use AI thoughtfully – as a tool that enhances language education, not one that replaces it.

Keywords: artificial intelligence, language education, responsible use, personalized learning, teaching process

Uvod

V zadnjih letih je uporaba umetne inteligence (UI) v izobraževanju postala ena izmed najbolj odmevnih in hkrati kontroverznih tem. Pogosto poslušamo o njenih prednostih, pa tudi o morebitnih slabostih, ki jih prinaša učenje in poučevanje s pomočjo umetne inteligence. Učenci jo že aktivno uporabljajo – nekateri odgovorno, drugi pa žal tudi na manj ustrezen način – pri pisanju šolskih spisov, seminarskih nalog, izdelavi Power Point predstavitev, reševanju domačih nalog in praktično pri vseh predmetih, od slovenščine do matematike. Hkrati pa smo učitelji deležni številnih izobraževanj, seminarjev in delavnic, ki nas

usposabljaajo za učinkovito uporabo umetne inteligence v učnem procesu. UI namreč ni le orodje, ki lahko olajša naše delo, ampak tudi inovativna pomoč pri pripravi učnih gradiv in prilagajanju pouka potrebam posameznih učencev.

S tem člankom želim izpostaviti pomembno in aktualno temo - uporabo umetne inteligence pri učenju in poučevanju tujih jezikov, predvsem angleščine. Osredotočila se bom tako na prednosti kot tudi na morebitne izzive, ki jih prinaša vključevanje umetne inteligence v jezikovno izobraževanje. Ker umetna inteligenca odpira povsem nove možnosti za učenje jezika, je ključnega pomena,

da razumemo, kako jo lahko uporabljamo učinkovito in odgovorno – tako, da podpira učence in učitelje, hkrati pa ohranja kakovost in avtentičnost jezikovnega pouka.

Poučevanje in učenje s pomočjo umetne inteligence

Umetna inteligenca nam lahko zelo koristi, kajti omogoča ustvarjanje interaktivnih okolij, kjer se učenci lahko učijo v svojem tempu, prejemajo takojšnje povratne informacije in razvijajo svoje jezikovne spretnosti na inovativne načine. Obstajajo t.i. pametne učilnice, ki vključujejo UI in omogočajo prilagojeno učenje, kjer algoritmi analizirajo napredek učencev in prilagajajo vsebino učnih nalog njihovim potrebam. To pomeni, da lahko vsak učenec prejme naloge, ki ustrezajo njegovemu znanju in tempu učenja, kar povečuje učinkovitost in motivacijo. Vendar pa je pomembno poudariti, da UI ne more nadomestiti človeškega učitelja. Učitelj še vedno igra ključno vlogo pri motivaciji, spodbujanju ustvarjalnosti in razvoju socialnih veščin učencev. UI je le orodje, ki podpira učni proces, vendar je učiteljeva vloga še vedno nepogrešljiva. Pomembno je, da se UI uporablja etično in premišljeno, ob upoštevanju potreb učencev in v sodelovanju z učitelji, zato se v spodnjih vrsticah dotaknem prednosti in slabosti uporabe le-te.

Prednosti UI pri poučevanju in učenju

Danes poznamo veliko prednosti uporabe UI pri poučevanju tujih jezikov. Predvsem lahko pohvalimo personalizirano učenje, dostopnost do tehnologije in širokega nabora različnih virov, takojšnje povratne informacije, motivacijo in interaktivnost, vadbo izgovorjave in pisanja brez strahu in še bi lahko naštevali.

Med drugim, Marguč (2025, str. 1) opozarja, da umetna inteligenca v izobraževanju vključuje širok spekter tehnologij, ki lahko izboljšajo različne vidike učnega procesa. Adaptivni učni sistemi, inteligentni tutorji, avtomatizirano ocenjevanje, analitika učenja in virtualni asistenti so le nekateri primeri uporabe umetne inteligence, ki omogočajo bolj personaliziran in učinkovit pristop k izobraževanju. Te tehnologije omogočajo učencem, da se učijo v svojem ritmu, prejemajo takojšnje povratne informacije in se

osredotočajo na svoje šibke točke, medtem ko učiteljem zagotavljajo orodja za boljše razumevanje napredka in potreb svojih učencev.

Veliko število učiteljev in učencev poudarja prednosti takojšnje povratne informacije, ki hitro pokažejo napake, a tudi nudijo razlage in priporočila, kako hitreje napredovati. "Napredek umetne inteligence pri učenju angleščine kot tujega jezika je prinesel bolj učinkovita in personalizirana orodja, ki so vse bolj privlačna za bodoče učitelje. Te tehnologije prilagajajo učne vsebine posameznikovim potrebam in zagotavljajo povratne informacije v realnem času, s čimer izboljšujejo učni proces." (Fernandes Durão in Peña-Acuña, 2024, str. 3)

V svojem članku, Rohmiyati (2025, str. 8) pravi, da orodja umetne inteligence, kot so chatboti, personalizirane aplikacije za učenje in programska oprema za obdelavo jezika, pomagajo učencem pri vadbi angleščine tako, da hitro dajejo povratne informacije in se prilagajajo tempu vsakega učenca. Ta orodja izboljšujejo spretnosti govora, poslušanja in pisanja. Vendar pa še vedno obstajajo določene težave, kot so težave umetne inteligence pri razumevanju kulturnih situacij, omejen dostop v nekaterih območjih, skrbi glede zasebnosti ter tveganje, da se učenci preveč zanašajo na tehnologijo, namesto na človeške interakcije.

Na tem mestu lahko omenimo koristne aplikacije, katerih se poslužuje vse več učencev. Rohmiyati (2025, str. 10) nadaljuje in poudari, da je Duolingo priljubljena aplikacija, ki uporablja umetno inteligenco za pomoč pri učenju jezikov. Najboljše pri Duolingu je, da se prilagaja potrebam vsakega učenca. Sistem umetne inteligence prilagaja stopnjo težavnosti glede na to, kako dobro se učenec odreže, in zagotavlja personalizirane lekcije za izboljšanje besedišča, slovnice in govornih spretnosti.

"Še en odličen primer uporabe umetne inteligence pri učenju tujih jezikov je ChatGPT oziroma drugi podobni chatboti, ki jih poganja UI. Ta orodja lahko simulirajo resnične pogovore s človekom, zaradi česa so idealna za vadbo jezikovnih spretnosti. ChatGPT, na primer, pomaga učencem vaditi govorjenje in pisanje tako, da zagotavlja takojšnje povratne informacije, popravlja napake in ponuja

predloge za izboljšave.” (Rohmiyati, 2025, str. 10).

Umetna inteligenca pri poučevanju tujih jezikov omogoča prilagojeno učno izkušnjo, ki upošteva individualne potrebe vsakega učenca. Z zagotavljanjem takojšnjih povratnih informacij pomaga hitro odpraviti napake in izboljšati znanje. Poleg tega UI omogoča interaktivno vadbo govorjenja in poslušanja, kar krepi samozavest pri uporabi jezika. “Bodoči učitelji, ki prepoznavajo uspehe pri učenju s chatboti, lahko ta orodja uporabljajo za izboljšanje razumevanja besedil, izgovorjave, pisanja in drugih vidikov angleškega jezika,” (Fernandes Durão in Peña-Acuña, 2024, str. 4)

Marguč (2025, str. 26) predstavi nekaj prednosti uporabe umetne inteligence v izobraževanju, ki so:

- spreminjanje tradicionalnih pristopov k poučevanju in izboljševanju celotne učne izkušnje.
- UI omogoča personalizirano učenje, ki temelji na prilagojenem podajanju vsebin glede na individualne potrebe in preference študentov. Učno okolje je na tak način bolj učinkovito in angažirano.
- UI vzpostavlja avtomatizirane sisteme za ocenjevanje, administrativne procese in analizo podatkov, s katerimi prispeva h prihranku časa za profesorje, kar jim omogoča, da se bolj osredotočijo na personalizirano poučevanje in podporo študentom.
- Z novimi sistemi študentje hitreje dobijo odziv profesorjev, kar pospeši izobraževanje.
- Uporaba dinamičnih in interaktivnih pristopov k izobraževanju, kot so virtualne simulacije, prilagodljive učne platforme in inteligentni sistemi za tutorstvo. Te metode povečujejo angažiranost študentov, spodbujajo kritično razmišljanje in ustvarjajo bolj prilagodljivo in odzivno učno okolje.

Daud idr. (2025, str. 686) se strinjajo, da je integracija umetne inteligence v učilnice angleščine v zadnjim desetletjih pridobila na pomenu. Mnogi učitelji so prepoznali njen potencial za izboljšanje učenja in ocenjevanja. Iz ugotovitev je jasno, da UI ponuja največjo korist pri pisanju in takojšnjih povratnih informacijah.

Učitelji pri poučevanju uporabljajo različna orodja UI, kot so preverjevalci slovnice/pripomočki pri pisanju, chatboti in prevajalniki. Ta orodja pomagajo učencem pri ustvarjanju vsebin, iskanju virov, parafraziranju, širjenju besedišča, povzemanja in popravljanju slovnice. Te ugotovitve so skladne s predhodnimi raziskavami, ki kažejo, da lahko integracija umetne inteligence podpira učence pri učenju jezikov, saj omogoča interaktivno učenje in avtomatizirane povratne informacije.

Uporaba umetne inteligence v izobraževanju torej odpira številne nove možnosti, ki lahko pomembno izboljšajo učni proces. UI omogoča personalizacijo učenja, saj se lahko prilagodi posameznikovim potrebam, tempu in učnemu slogu, kar učencem pomaga doseči boljše rezultate. Prav tako omogoča hitro in natančno povratno informacijo, kar spodbuja samostojno učenje in takojšnje odpravljanje napak. Poleg tega lahko UI razbremeni učitelje pri rutinskih nalogah, kar jim omogoča, da se bolj posvetijo ustvarjanju kakovostnih vsebin in podpori učencem. Z interaktivnimi in multimedijskimi vsebinami UI naredi učenje bolj privlačno in dostopno. Skupaj z učitelji tako predstavlja močno orodje, ki lahko obogati učni proces in pripomore k bolj učinkovitemu in sodobnemu izobraževanju.

Slabosti UI pri poučevanju in učenju

V članku sem že omenila nekaj slabosti uporabe umetne inteligence pri poučevanju. Predvsem omejen dostop tehnologije in interneta, pomanjkanje zasebnosti in neetičnost, pomanjkanje medsebojne interakcije, preveliko zanašanje na tehnologijo in podobno.

Vsekakor se strinjamo, da pogovor z umetno inteligenco ne more nadomestiti človeškega stika, ki je nujen za razvijanje socialnih in komunikacijskih spretnosti. Poleg tega pa UI težko razume zapletene jezikovne nianse, idiomske izraze in kulturni kontekst, kar lahko bistveno vpliva na kakovost učne izkušnje. Čeprav, na primer, ChatGPT obvlada osnovno slovnično strukturo, ima lahko težave z razumevanjem globljega konteksta ali specifičnih kulturnih referenc. Potrebno pa je omeniti tudi pomanjkanje čustvene inteligence in omejitve pri ustvarjalnosti in kritičnem razmišljanju.

Marguč (2025, str. 2) meni, da kljub številnim prednostim, ki jih prinaša umetna inteligenca v izobraževanju, se pojavljajo tudi številni izzivi in pomisleki. Etična vprašanja, povezana z uporabo podatkov, zasebnost učencev, potreba po ustreznem usposabljanju učiteljev in zagotavljanje enakega dostopa do tehnologij so le nekateri izmed izzivov, s katerimi se soočamo pri uvajanju umetne inteligence v izobraževalne sisteme.

»Kljub razvoju tehnologije nimajo vsi predeli enakega dostopa do zanesljivega interneta ali sodobnih naprav. Hitri internet je pogosto ključnega pomena za učinkovito uporabo orodij, ki temeljijo na umetni inteligenci, predvsem za aplikacije, ki uporabljajo prepoznavanje glasu, video lekcije ali interaktivne vsebine. Ko se učenci preveč zanašajo na orodja umetne inteligence, jim lahko uidejo pomembni kulturni konteksti ali neformalni jezik, ki se uporablja v pravih pogovorih. Ta omejitev lahko ovira njihovo sposobnost, da se popolnoma vključijo v jezik in razumejo naravne govorce.« (Rohmiyati, 2025, str. 12)

Rohmiyati (2025, str. 12) tako pravi, da umetna inteligenca lahko hitro poda povratne informacije, vendar pogosto nima globine in razumevanja, ki jih prinese učitelj. Medtem, ko lahko UI prilagodi lekcije posameznim učencem, lahko učitelji prilagajajo pouk glede na čustvene potrebe učenca ali specifične izzive, ki jih umetna inteligenca morda ne prepozna. Poleg tega umetna inteligenca ne more nadomestiti človeškega stika pri motiviranju učencev, gradnji odnosov in ohranjanju njihovega zanimanja. Učitelji so ključni pri interpretaciji povratnih informacij umetne inteligence, nudenju osebne podpore in spodbudi, ki pomaga učencem, da ostanejo povezani z učenjem.

Torej, če povzamemo ključne slabosti umetne inteligence, glede na Marguč (2025, str. 27):

Etična vprašanja: zasebnost in varnost podatkov, nenamerne posledice v procesih odločanja, pristranskost algoritmov in pravičnost v izobraževalnih rezultatih.

Naraščajoča odvisnost od umetne inteligence v izobraževanju: spodbuja izobraževalno neenakost in slabo pripravljenost študentov na realen svet, ki zahteva ravnoesje

med medosebnimi in digitalnimi veščinami. S tem povzroča tudi izgubo človeške interakcije, ki pušča posledice pri razvoju socialnih veščin med študenti.

Če povzamem, kljub številnim prednostim, ki jih prinaša UI v izobraževanju, ne smemo spregledati tudi njenih slabosti. Ena izmed največjih skrbi je prevelika odvisnost učencev od tehnologije, ki lahko vodi do zmanjšane samostojnosti in ustvarjalnosti pri učenju. Poleg tega UI pogosto nima sposobnosti zaznavanja čustvenih in socialnih potreb učencev, kar je ključno za motivacijo in učinkovito učenje jezika. Prav tako lahko orodja UI včasih ponudijo površinske ali generične rešitve, ki ne upoštevajo globljega razumevanja jezika in njegovega kulturnega konteksta. Ne smemo pozabiti niti na varnostne in etične vidike, kot so zaščita podatkov in morebitna zloraba tehnologije. Zato je ključno, da umetno inteligenco uporabljamo kot dopolnilo, ne pa kot nadomestilo za kakovostno, človeško vodenje in interakcijo v učnem procesu.

Zaključek

Umetna inteligenca nedvomno spreminja obraz sodobnega izobraževanja – tudi na področju učenja tujih jezikov. Njena sposobnost prilagajanja posamezniku, hitrega podajanja povratnih informacij in ustvarjanja interaktivnih vsebin ponuja učencem večjo podporo pri razumevanju, utrjevanju in uporabi jezika. Orodja, ki temeljijo na umetni inteligenci, lahko učencem omogočijo bolj dinamičen in personaliziran pristop k učenju, hkrati pa učiteljem olajšajo načrtovanje in prilagajanje pouka.

A kljub tem prednostim ostaja pomembno zavedanje o omejitvah umetne inteligence. Prevelika odvisnost od tehnologije lahko oslabi kritično mišljenje, ustvarjalnost in pristne komunikacijske spretnosti, ki so bistvene pri učenju jezikov. Poleg tega UI še vedno ne more nadomestiti čustvene inteligence, empatije in pedagoške presoje, ki jih v razred prinese učitelj. Prav tako ne more v celoti poustvariti avtentičnega kulturnega konteksta in naravnih jezikovnih situacij, ki so ključne za resnično razumevanje in uporabo tujega jezika.

Zato je ključno, da umetno inteligenco obravnavamo kot dopolnilno orodje – kot

podporo učitelju in učencu, ne kot zamenjavo. Le s preišljeno in uravnoteženo uporabo lahko izkoristimo njen polni potencial, hkrati pa ohranimo tisto, kar je v izobraževanju najpomembnejše in najdragocenejše – človeški stik, ustvarjalnost in pristno jezikovno izkušnjo.

Poleg tega bo v prihodnosti ključno tudi razvijanje digitalne pismenosti – tako med učenci kot učitelji – saj le z razumevanjem, kako deluje umetna inteligenca, lahko učinkovito in odgovorno uporabljamo njene zmogljivosti. S tem ne bomo le izboljšali kakovost jezikovnega izobraževanja, temveč tudi pripravili učence na svet, kje bosta tehnologija in človeška ustvarjalnost hodili z roko v roki.

Viri in literatura

Daud, A., Aulia, A. F., Muryanti, Harfal, Z., Nabilla, O., Ali, H. S. (april 2025). Integrating Artificial Intelligence into English Language Teaching: A Systematic Review. *European Journal of Educational Research*. <https://www.eur-journal.org/article/view/12345>

[jer.com/integrating-artificial-intelligence-into-english-language-teaching-a-systematic-review](https://www.eur-journal.org/article/view/12345)

Fernandes Dorão, R. C., Peña-Acuña, B. (20. 11. 2024). Learning English as a second language with artificial intelligence for prospective teachers: a systematic review. *Frontiers in Education*. <https://www.frontiersin.org/journals/education/articles/10.3389/educ.2024.1490067/full>

Marguč, M. (2025). *Umetna inteligenca na področju izobraževanja*. [Diplomsko delo]. Univerza v Mariboru, Fakulteta za organizacijske vede.

Rohmiyati, Y. (januar 2025). Enhancing English Language Learning Through Artificial Intelligence: Opportunities, Challenges and the Future. *Research Gate*. https://www.researchgate.net/publication/389537685_Enhancing_English_Language_Learning_Through_Artificial_Intelligence_Opportunities_Challenges_and_the_Future

Marjeta Vertovšek

Osnovna šola Pohorskega
odreda Slovenska Bistrica
marjeta.vertovsek@gmail.com

Ogled filma Lars je LOL pri izbirnem predmetu filmska vzgoja

Članek opisuje izkušnjo ogleda norveškega mladinskega filma Lars je LOL z učenci izbirnega predmeta filmska vzgoja kot celostno pedagoško dejavnost, ki presega klasičen ogled filma. Učenci so film doživljali kot umetniško in čustveno izkušnjo, ki jim je omogočila razvoj empatije, kritičnega mišljenja in etične refleksije. Priprava na ogled, strukturirane dejavnosti po ogledu in refleksije učencev so pokazale, da lahko film učinkovito spodbuja razmislek o prijateljstvu, drugačnosti, spletnem nasilju in osebni odgovornosti. Poudarjena je tudi vloga učitelja kot moderatorja razprave in pomen medpredmetnega povezovanja. Film je učencem ponudil možnost identifikacije z liki in sprožil osebne uvide ter spremembe v vedenju, kar potrjuje izjemno vzgojno vrednost filmske umetnosti v šoli.
Ključne besede: filmska vzgoja, mladinski film, drugačnost, spletno nasilje, refleksija

This article describes the experience of watching the Norwegian youth film Lars is LOL with students enrolled in the elective subject of film education, approached as a holistic pedagogical activity that goes beyond a traditional film screening. The students experienced the film as both an artistic and emotional event, which enabled the development of empathy, critical thinking, and ethical reflection. The structured preparation before the screening, post-viewing activities, and student reflections demonstrated that film can effectively foster discussions about friendship, otherness, cyberbullying, and personal responsibility. The role of the teacher as a discussion moderator and the importance of cross-curricular connections were also emphasized. The film provided students with an opportunity to identify with the characters and triggered personal insights and behavioral changes, underscoring the exceptional educational value of cinematic art in the school context.

Keywords: film education, youth film, otherness, cyberbullying, reflection

Uvod

Na šoli se izvaja obvezni izbirni predmet filmska vzgoja, in sicer filmska vzgoja I, filmska vzgoja II in filmska vzgoja III – ločeno za učence sedmega, osmega in devetega razreda. V preteklem šolskem letu je bilo na filmsko vzgojo vpisanih 37 učencev. Že ob načrtovanju dela smo predvideli obisk kina, ki bi ga v idealnih razmerah izvedli ločeno za vsako skupino, vendar smo kasneje zaradi logističnih omejitev organizirali skupni ogled filma za vse učence. Filmska vzgoja kot izbirni predmet nam omogoča, da učence

uvajamo v svet gibljivih podob, vizualne pripovedi in etične refleksije. Namen ogleda ni bil zgolj v tem, da učencem ponudimo filmsko izkušnjo kot zabavo, temveč da izberemo film, ki bi spodbujal razmislek o aktualnih problemih najstnikov, omogočal vrednotenje družbenih odnosov ter vplival na razvoj socialno-čustvenih kompetenc. Učencem smo želeli omogočiti razvoj socialnih in etičnih kompetenc, spodbujati razumevanje filma kot umetnosti in sredstva izražanja ter krepiti veščine pogovora o

filmu – kar sodi med osrednje cilje predmeta filmska vzgoja (Zavod RS za šolstvo, 2018).

Izbirni predmet filmska vzgoja

Cilji in kompetence, ki jih predmet razvija

Izbirni predmet filmska vzgoja učencem omogoča celovit vpogled v filmsko umetnost kot izrazno, tehnično in družbeno-kulturno prakso. Njegovi cilji presegajo zgolj ogled filmov, saj se učenci naučijo razumeti filmski jezik, razvijajo sposobnosti kritične refleksije ter se spoznavaajo z vrednotenjem umetniškega izraza in družbenih sporočil, ki jih film prenaša. Skozi različne dejavnosti v okviru filmske vzgoje učenci razvijajo širok nabor znanj in veščin, ki segajo onkraj filmskega področja. Naučijo se interpretirati film in izražati svoje doživljanje tako ustno kot pisno, sodelovati v pogovoru, argumentirati svoje mnenje in spoštovati različne poglede. Seznanijo se z osnovami filmskih žanrov in izraznih sredstev, kot so kader, montaža, svetloba, zvok in glasba, hkrati pa spoznavaajo tudi osnove filmske tehnologije in ustvarjalnega procesa. Ob tem krepijo tudi družbeno in medijsko pismenost, saj film pogosto služi kot izhodišče za razmislek o stereotipih, medijskih vplivih in družbenih vprašanjih (Zavod RS za šolstvo, 2018). Zasnova predmeta omogoča, da učenci poleg analize filmov tudi sami ustvarjajo, in sicer animirane, igrane ali dokumentarne kratke filme, kar spodbuja kreativnost, timsko delo in občutek odgovornosti.

Kratek opis poteka predmeta

Filmska vzgoja poteka v treh moduli: kaj je film, filmski žanri ter film in družba. Med šolskim letom se dejavnosti pri filmski vzgoji smiselno razporejajo v več vsebinskih sklopov. Osrednjo vlogo imajo ogledi filmov, ki jim sledijo razprava, interpretacija in refleksija; priporočeno je, da si učenci v vsakem modulu ogledajo pet filmov, pri čemer naj bo razprava umeščena takoj po ogledu. Pomemben del predmeta predstavlja ustvarjalno izražanje, ki zajema snemanje kratkih animiranih, igranih ali dokumentarnih filmov ter pisno in ustno izražanje doživetij ob filmu. Učenci spoznavaajo značilnosti različnih filmskih žanrov in osnovne prvine filmskega jezika, kot so kader, plan, gibanje kamere in zvočna podoba. Poseben poudarek je namenjen

tudi obravnavi družbenih vprašanj skozi film, saj učni načrt vključuje tematizacijo razrednih, kulturnih, spolnih in drugih družbeno pomembnih tematik. Pedagoško izkušnjo dodatno obogatijo obiski kinematografa ali filmskega muzeja ter srečanja s filmskimi ustvarjalci, ki učencem omogočajo neposreden stik s filmskim okoljem in procesom nastajanja filma. Učenci tako razvijajo receptivne in produktivne zmožnosti, od razumevanja do izražanja in ustvarjanja (Zavod RS za šolstvo, 2018).

Vloga učitelja in medpredmetno povezovanje

Vloga učitelja pri predmetu filmska vzgoja presega klasično posredovanje znanja, saj učitelj prevzema predvsem vlogo mentorja in moderatorja. Njegova naloga je, da odpira vprašanja, spodbuja dialog, usmerja razpravo in učencem pomaga pri oblikovanju lastnih pogledov na film. Posebej pomembno je, da v pogovor vključi tudi bolj zadržane učence ter spodbuja povezovanje filmske izkušnje z osebnim razmišljanjem in širšimi družbenimi temami. Učitelj učencem pomaga ubesediti čustva in doživljanja, ki jih film sproža, ter skrbi za ustvarjanje spodbudnega prostora za refleksijo. Didaktična priporočila v učnem načrtu posebej poudarjajo pomen dinamičnega pogovora o filmu, povezovanja z drugimi predmetnimi področji in spodbujanja izražanja z različnimi mediji, od pisne in likovne interpretacije do igranja vlog in snemanja lastnih filmskih miniatur (Zavod RS za šolstvo, 2018).

Teme, ki jih odpira izbrani film Lars je LOL, omogočajo povezavo z vsebinami predmeta domovinska in državljanska kultura in etika zlasti pri obravnavi vprašanj pravičnosti, odgovornosti, sprejemanja drugačnosti in spletnega vedenja. V okviru etike bi lahko film uporabili kot izhodišče za razpravo o moralnih dilemah (npr. ko je Amanda soočena z vprašanjem, ali naj zaščiti Larsa ali sledi pričakovanjem vrstnikov). Učenci bi lahko razmišljali o etičnem delovanju v kontekstu spletna komunikacije ter o posledicah svojih odločitev za druge. Poseben poudarek bi lahko namenili tudi razumevanju pravic posameznika v digitalnem prostoru, empatiji kot etični vrednoti in odgovornosti posameznika za lastna dejanja. Takšna povezava med filmsko vzgojo in etiko

krepi razumevanje vrednot in spodbuja razvoj moralne presoje pri učencih.

Filmska vzgoja se lahko povezuje tudi s poukom slovenščine, saj učencem ponuja številne priložnosti za razvijanje jezikovnih in komunikacijskih zmožnosti. Po ogledu filma *Lars je LOL* bi se učenci lahko vživeli v enega izmed filmskim likov in predstavili zgodbo skozi njegove oči, lahko bi analizirali razvoj likov ali primerjali zgodbo s književnimi deli, ki obravnavajo temo drugačnosti. Prav tako bi lahko pripravili govorne nastope ali napisali nadaljevanje zgodbe. Uporaba filmskih prizorov kot izhodišča za pisno in ustno izražanje omogoča avtentično rabo jezika, spodbuja razmišljanje in bogati besedni zaklad, obenem pa utrjuje razumevanje pripovednih postopkov in značilnosti literarnih likov.

Primer dobre prakse: ogled filma *Lars je LOL* *Kratek povzetek filma in njegova tematika*

Film *Lars je LOL* (Lars er LOL, 2023, režiser Eirik Sæter Stordahl) je zgodba enajstletne Amande, ki ji učiteljica dodeli mentorstvo novemu sošolcu Larsu, dečku, ki ima Downov sindrom. Amanda je razpeta med iskrenim prijateljstvom z Larsom in željo po sprejetosti v družbi vrstnikov. Ko Lars postane tarča posmeha na spletu, je Amanda soočena z dilemo, ali naj ga zaščiti ali sledi pričakovanjem okolice. Film odpira pomembna vprašanja o sprejemanju drugačnosti, prijateljstvu, odraščanju, družabnih omrežjih, vrstniški pritiskih in spletnem nasilju. Lik Amande je kompleksno zastavljen in gledalca vodi skozi njeno notranjo rast od negotovosti in prilagajanja vrstniškemu pritisku do trenutka poguma in osebne odločitve. Lars pa v filmu ni predstavljen le kot drugačen, temveč kot živahen, ustvarjalen, empatičen fant, ki pomembno vpliva na okolico in tudi na tiste, ki ga sprva niso sprejemali (Giber, b. d.).

Priprava na ogled filma

Pred ogledom filma smo se z učenci pogovarjali o temah prijateljstva in drugačnosti. S pomočjo vprašanj iz pedagoškega gradiva (npr. Kdo je tvoj dober prijatelj in zakaj?, Kaj zate pomeni drugačnost?, Ali si se že znašel v položaju, ko si moral braniti nekoga, ki je bil tarča posmeha?) smo odprli prostor za osebni razmislek in deljenje izkušenj (Giber, b. d.). Učencem sem

povedala, da si bomo ogledali film o deklici, ki dobi posebno nalogo, da pomaga sošolcu, ki je drugačen. Učenci so si poskušali predstavljati, kako bi se sami počutili v tej vlogi. Skupaj smo oblikovali pričakovanja glede zgodbe, likov in možnih zapletov ter se dotaknili vprašanj, povezanih s socialnimi omrežji. Ta priprava ni bila le informativna, temveč čustveno in socialno uvajanje v filmsko izkušnjo, kar je ključno pri obravnavi zahtevnejših tem.

Ogled v kinu

Učenci so želeli, da bi obiskali večji kino v Mariboru, a ker bi to pomenilo dodatne stroške prevoza in težjo organizacijo, smo ogled filma izvedli v lokalnem kinu, ki se nahaja v kraju, kjer deluje naša šola. Čeprav je bila izkušnja deloma zaznamovana z navdušenjem nad kokicami in sploh na začetku filma živahnostjo v dvorani, je kino vseeno omogočil drugačen način doživljanja filma kot bi ga ogled v šolski učilnici. Učencem se je na začetku predvajanja sicer zdelo, da jim film ne bo všeč, a jih je kasneje presenetil. Večina učencev je povedala, da jih je zgodba pritegnila in se jih dotaknila.

Učni načrt za filmsko vzgojo spodbuja ogled filmov v kinematografih, saj ti omogočajo celovito izkušnjo ogleda filma z razpravo, doživetjem in interpretacijo (Zavod RS za šolstvo, 2018). Takoj po filmu, ko smo se poslovili in so bili vtisi najbolj sveži, so učenci z le nekaj besedami izrazili svoja občutja in misli o zgodbi. Najpogostejše so omenili, da jih je prizadel Larsov položaj in način, kako so se mu drugi posmehovali, obenem pa so izražali zelo mešane občutke do Amande, saj je Larsovo prijateljstvo najprej izdala, potem pa je vendarle zbrala pogum, da se je za svojo napako tudi opravičila. Poglobljen pogovor o filmu in refleksijo smo izvedli v naslednjih urah pri pouku.

Refleksija po ogledu

Po ogledu filma *Lars je LOL* smo izvedli strukturirano skupinsko delo, ki je učencem omogočilo poglobljeno refleksijo in izmenjavo mnenj. Učenci so bili razdeljeni v skupine, vsaka je obravnavala eno izmed tem filma: razvoj lika Amande, Larsovo doživljanje sveta in odziv okolice, vprašanje stereotipov in drugačnosti ter vpliv spleta in spletnega nasilja. Skupine so

najprej oblikovale svoja mnenja, nato pa svoja razmišljanja predstavile razredu. Sledila je razprava, v kateri so učenci aktivno zagovarjali stališča in se odzivali na mnenja sošolcev.

Tak način dela je spodbujal empatijo, kritično mišljenje in etično presojo. Refleksija je presegla zgolj obnovo zgodbe in se osredotočila na odnose, čustva in vrednote. Učenci so film interpretirali v luči lastnih izkušenj, kar je prispevalo k večji povezanosti skupine.

V razpravi so učenci prepoznali notranjo razpetost glavne junakinje med željo po sprejetosti in iskrenem prijateljstvu, saj je, kot so dejali učenci, Amanda najprej delala napake, ampak na koncu je bila pogumna in je ravnala prav. Opozorili so tudi na stereotipna pričakovanja vrstnikov (Lars je bil smešen samo zato, ker ni bil tak kot drugi.) ter prepoznali bolj subtilne, nevidne oblike nasilja (Bolj boli, če te nekdo izda, kot če te nekdo udari.). Posebej jih je nagovorila tudi vloga tehnologije in spletnega odzivanja, ob čemer so ugotavljali, da se lahko se posmehuješ komu na internetu, pa misliš, da to ni nič takega, ker se ne zavedaš, da je zaradi tega nekdo prizadet.

Takšni odzivi učencev kažejo na njihovo sposobnost empatije, kritičnega mišljenja in etičnega presojanja, kar so kompetence, ki jih filmska vzgoja kot izbirni predmet zavestno spodbuja in razvija (Zavod RS za šolstvo, 2018). Pri obravnavi filma učenci niso nastopali kot pasivni poslušalci, temveč kot aktivni soudeleženci, ki so v filmu iskali povezave s svojim doživljanjem in življenjem.

Z liki so se identificirali in jih presojali skozi lastne izkušnje. Nekatere je presenetilo, da so lahko ljudje z Dawnovim sindromom zabavni in pametni. Presenetilo jih je tudi ravnanje Amande in predvsem to, kako hitro je sama postala del nasilja, čeprav je bila Larsova prijateljica.

Skozi pogovor so učenci prepoznavali tudi problematiko spletnega nasilja in razmišljali o mejah zasebnosti: kako bi se sami počutili, če bi kdo brez njihovega dovoljenja objavil njihove slike. Več jih je odkrito priznalo, da so se sami že znašli v vlogi pasivnega opazovalca spletnega nasilja ali nehote storili nekaj podobnega. Nekateri so bili sami žrtve spletnega nasilja, čeprav svojih primerov niso prepoznavali kot spletno nasilje, saj se je, po njihovi besedah, vse

hitro pozabilo in ni imelo takih razsežnosti kot v filmu. Učenci so razmišljali o osebni odgovornosti in vlogi posameznika v digitalnem prostoru, o mejah zasebnosti in posledicah nepremišljenega deljenja vsebin na spletu – vse to z ozirom na lastne izkušnje.

Analiza filmskega jezika

Skozi analizo filma smo z učenci raziskovali tudi osnovne prvine filmske govorice: plan, kader, montažo, osvetlitev, simboliko svetlobe in pomen tišine. Še posebej v prizorih, kjer Amanda doživlja moralne dileme, se tišina uporablja kot dramaturški poudarek. Učenci so prepoznali, da tišina ni pomanjkanje besed, temveč nosi čustveno napetost in daje prostor gledalcu za razmislek. Razumeli so, da je lahko enako zgovorna kot dialog, in da svetloba ni le tehničen element, temveč nosilec pomena, npr. v prizorih, kjer se svetlobni kontrasti ujemajo z notranjo razklanostjo junakinje.

Nekatere prizore smo si v učilnici ponovno ogledali, da so lahko učenci bolj natančno opazovali uporabo filmskega jezika, zlasti tišine, svetlobe in gibanja kamere. Tak ponovni ogled je omogočil poglobljeno razumevanje, saj so učenci ob vodeni analizi sami prepoznavali skrite pomene prizorov in izrazna sredstva, ki jih prej morda niso opazili. Pri tem so nekateri prvič izrazili zanimanje za ozadje filmskega ustvarjanja, za režijo, montažo ali celo za to, kako bi lahko sami kaj posneli.

Evalvacija učencev

Ob koncu smo izvedli kratko anonimno evalvacijo. Povratne informacije so bile izrazito pozitivne. Učenci so na lističe zapisali, kaj jim je dejavnost pomenila, kako so se ob ogledu in obravnavi filma počutili, kaj jih je presenetilo itd.

Veliko jih je bilo zadovoljnih z obiskom kina in izrazili so željo, da bi to še kdaj ponovili. Večini je bil film všeč. So se pa med odzivi učencev pojavile tudi misli, da ogled filma ni bil zgolj filmska izkušnja, temveč nekaj veliko globljega, saj so ga doživeli kot ogledalo lastnih občutij in razmišljanj. Izrazili so tudi hvaležnost za možnost, da so lahko spregovorili o svojih čustvih. Poudarili so, da jim je bilo lažje govoriti o težjih temah, ker se niso neposredno izpostavljali, temveč so svoja razmišljanja in občutja povezovali z doživljanjem filmskih likov.

Takšni odzivi potrjujejo, da lahko filmska vzgoja preseže meje klasičnega ogleda in analize filma ter postane prostor za razvoj mehkih veščin, čustvene pismenosti in večje občutljivosti za druge, kar potrjuje potencial tovrstnih vsebin v sodobnem vzgojno-izobraževalnem prostoru.

Zaključek

Ogled filma *Lars je LOL* je učencem ponudil več kot le zgodbo, saj je postal priložnost za pogovor o pomembnih temah, kot so drugačnost, pogum, odnosi med vrstniki in izpostavljenost na spletu. Veliko učencev je povedalo, da so se v nekaterih prizorih prepoznali in da jim je bilo lažje razmišljati o sebi, ker so govorili o filmskih likih. Film jih je spodbudil k razmišljanju, pogovoru in izražanju čustev.

Potrdilo se je, da ima lahko film pomembno vlogo pri učenju in vzgoji, saj ni le zgodba na platnu, ampak lahko učencem pomaga razumeti svet, druge in tudi same sebe, ob tem pa učenci razvijajo pomembne veščine, kot so izražanje mnenja, poslušanje in empatija,

poslušanje. *Lars je LOL* ni film, ki bi pridigal ali moraliziral; je topel, iskren in včasih tudi zabaven prikaz odraščanja, poguma in srčnosti. To so teme, ki jih v učbenikih pogosto ni, a so za mlade zelo pomembne. Filmska vzgoja zato ni le izbirni predmet, ampak prostor, kjer učenci rastejo kot gledalci in kot ljudje.

Viri in literatura

Giber, T. (b. d.). *Lars je LOL: Pedagoško gradivo*.

https://www.kinodvor.org/wp-content/uploads/2024/09/Lars-je-LOL_pg.pdf

Učni načrt. Program osnovna šola. Filmska vzgoja, izbirni predmet. (2018). Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/3-letni-lahko-krajsi/Filmska_vzgoja_izbirni.pdf

Nam že sledite?

Pridružite se nam
na Instagramu ali
na Facebooku za
več novic,
informacij,
nagradnih iger in
drugih zanimivosti!

